

Az új evangelizáció programjának kibontakozása az *Evangelii Nuntiandi*től az *Evangelii Gaudium*ig

LUKÁCS LÁSZLÓ SCH.P.

Abstract

Pope Paul VI. , following the request of several bishops, established the institution of “Synod of Bishops” during the Vatican Council II. It is, however, not an independent legislative forum, but rather a consultative organ: its decisions are to be submitted to the pope, who – when the synod is finished – takes into consideration the acts of the synod, but it is up to him how to handle it. Then, according to his own intentions writes an independent document named *apostolic exhortation*. The first *apostolic exhortation* was written by Pope Paul VI. in 1975 with the title *Evangelii Nuntiandi*. Since then, every three-four years a Synod of Bishops has been organised, followed by an *apostolic exhortation* written by the pope. The present paper gives an account of the series of *apostolic exhortation*.

Keywords: *Synod of Bishops, apostolic exhortation, Evangelii Nuntiandi, Evangelii Gaudium, pope Paul VI, pope John Paul II, pope Benedict XVI.*

Kulcsszavak: *püspöki szinódus, apostoli buzdítás, Evangelii Nuntiandi, Evangelii Gaudium, VI. Pál pápa, II. János Pál pápa, XVI. Benedek pápa.*

I. ELŐJÁRÓBAN

Európa és a kereszténység a századok folyamán szinte egybeforrott egymással. A kereszténység első századaiban buzgó és áldozatkész misszionáriusok járták be keresztül-kasul a kontinenst, később az uralkodók kényszerítették alattvalóikat a kereszténység felvételére – ismerős ez a magyar történelemből is. Akik

LUKÁCS LÁSZLÓ SCH.P., teológus, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola alapító rektora, a *Vigilia* folyóirat főmunkatársa és korábbi főszerkesztője; lukacs.laszlo@sapientia.hu

nem voltak megkeresztelve, azokat pogányoknak hívták: barbároknak, akiknek a pagusokon, pusztákon kellett meghúzniuk magukat. (A pogány szónak mindmáig negatív jelentésárnyalata van.) Amerika fölfedezése aztán gyökeresen megváltoztatta az európai gondolkodást: misszionáriusok indultak az Újvilágba, hogy a kereszténységre térítsék a „pogány” bennszülötteket. Jézus parancsát teljesítették: „Hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek”. A II. Vatikáni Zsinat rajzolta meg a missziós parancs hátterét: Isten a szeretet dialógusát kezdeményezi teremtményével, az emberrel. Ezt folytatja az egyház az evangélium hirdetésével, kicsit szokatlan szóképzéssel az „evangelizációval”. A zsinat létrehozta a rendszeres időközökben sorra kerülő püspöki szinódusok intézményét, amelyek az evangelizációt kezdettől fogva kiemelten fontosnak tartották. Az évek során – szembesülve az egykor keresztény nemzetek elvallástalanodásával – „új evangelizációról” kezdtek beszélni. Dolgozatunk arra tesz kísérletet, hogy bemutassa a zsinat tanítását, majd számba veszi a püspöki szinódusokat és a pápáknak azok nyomán kiadott apostoli buzdítását.

A statisztikai adatok látványosan igazolják, hogy az új evangelizáció mennyire fontos (lenne) hazánkban is. A KSH felmérése szerint¹ 2016-ban a lakosságnak mindössze 6%-a követi az egyház tanítását, 43% „a maga módján vallásos”, nem vallásosnak mondja magát 42%. 2000 és 2016 között az egyház tanítását követő vallásos fiatalok aránya 10%-ról 6%-ra csökkent, az önmagukat biztosan nem vallásosnak tekintők aránya viszont 29%-ról 42%-ra emelkedett. A jövő fogja megmutatni, hogy az egyházmegyei szinódusok milyen eredményt hoznak majd.

2. AZ ELŐZMÉNY: A II. VATIKÁNI ZSINAT

A zsinat két, gondolatmenetében egymásra épülő konstitúcióban foglalta össze a teremtető Isten üdvözítő tervét az emberiséggel. A *Dei Verbum* konstitúció megrendítő szavakkal feje ki az „üdvösség üzenetét”: „Istennek a maga jóságában és bölcsességében úgy tetszett, hogy kinyilatkoztatja önmagát. [...] E kinyilatkoztatással a láthatatlan Isten szeretetének bőségéből mint barátaihoz szól az emberekhez, és társalog velük, hogy meghívja őket és befogadja saját közösségébe” (DV 2.). „Az Úr Krisztus, akiben a fölséges Isten egész kinyilat-

¹ NAGY ÁDÁM (szerk.): *Margón kívül. Magyar ifjúságkutatás 2016. Tanulmánykötet*, Excenter Kutatóközpont, Budapest, 205.

koztatása beteljesedik, parancsot adott az apostoloknak, hogy az evangéliumot [...] mindenkinek hirdessék” (DV 7.).

Az evangélium hirdetésének folyamatát a *Lumen Gentium* konstitúció részletezi. Az embert azért teremtette Isten, hogy „fölemelje az isteni életben való részesedésre” (LG 2.). „Eljött a Fiú, akit az Atya küldött, aki [...] megalapította a földön a mennyek országát, kinyilatkoztatta nekünk az Atya misztériumát. [...] Minden ember a Krisztussal való egységre hivatott” (LG 3.). „Krisztus azzal indította útjára egyházát, hogy hirdesse a jó hírt: [...] elközelgett az Isten országa. [...] Az egyház [...] küldetést kapott Krisztus és az Isten Országának hirdetésére” (LG 5.). Jézus parancsa szerint: „Hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” (Mk 16,15) Az evangélium hirdetése az egyház alapvető kötelessége, missziós küldetése a lényegéhez tartozik, ahogy ezt az *Ad Gentes* határozat kifejti. „Alapítója parancsát követve minden embernek hirdetni akarja az evangéliumot” (AG 1.). „A zarándok egyház, mivel az Atyaisten terve szerint a Fiú és a Szentlélek küldetéséből származik, missziós természetű” (AG 2.). Feladata, hogy „hirdesse Krisztus misztériumát”, hiszen „Isten Krisztusban önmagával való személyes kapcsolatra hív” minden embert (AG 13.).

Szó esik az evangélium hirdetéséről a *Gaudium et Spes* konstitúcióban is. Az evangéliumot hirdető egyház „küldetése egyetemes: minden kor és minden földrész valamennyi népéhez szól, de nincs hozzákötve egy fajhoz vagy nemzethez, egyetlen sajátos életformához sem” (GS 58.).

A két konstitúció a Biblia alapján fejt ki tanítását az evangélium hirdetéséről. A latin *Vulgata*² meglepő módon így használja ezt a később általánossá lett kifejezést: „evangelizare pauperibus misit me” (Lk 4,18). A jelenleg forgalomban lévő magyar bibliafordítások egyformán adják vissza: „Az Úr Lelke van rajtam; azért kent föl engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek”. Még a revideált Károli-fordítás is hasonló: „Az Úrnak lelke van én rajtam, mivelhogy felkent engem, hogy a szegényeknek az evangéliumot hirdessem”.³

A zsinat negyedik ülészakájának elején, 1965. szeptember 15-én tették közzé VI. Pál pápának *Apostolica Sollicitudo* című motu proprioját,⁴ amellyel megalapította a püspöki szinódus intézményét. A rendelkezés egyfelől számos zsinati

² NESTLE-ALAND: *Novum testamentum Graece et Latine*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1984.

³ Szentiras.hu; bibliafordítások az interneten. [2022. 05. 12.]

⁴ http://www.vatican.va/holy_father/paul_vi/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19650915_apostolicasollicitudo_it.htm [2022. 05. 12.]

atya kérésének tett eleget, hogy a rendszeres időközökben tartott szinódusokkal biztosítani lehessen a zsinati folyamat valamiféle folytatását. Másfelől viszont csalódást keltett, mert a szinódusnak csak amolyan tanácsadó szerepet szán: az ott elfogadott határozatokat a pápának adják át, aki ezek nyomán egy apostoli buzdításban összegzi gondolatait. „Hatásköre tehát a pápának való tanácsadásra korlátozódik.”⁵ Akkor még bizonyára sejteni se lehetett, hogy fél évszázaddal később a szinodalitás milyen fontos szerephez jut az egyház életében.

Az egyháznak a zsinaton megfogalmazott küldetését VI. Pál pápa mélyítette el és konkretizálta. Az 1974-ben tartott 3. egyetemes szinódus témájának az evangelizációt tűzte ki, majd annak eredményeit foglalta össze 1975-ben *Evangelii Nuntiandi* kezdetű apostoli buzdításában,⁶ amely mindmáig alapja lett a későbbi dokumentumoknak. A szöveg – néhány jellemzőbb részletével – bekerült a Heinrich Denzinger – Peter Hünermann: *Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai* című kötetbe, ezáltal tehát az egyház hivatalos tanításainak részévé vált.⁷ Az apostoli buzdítás legfőbb üzenete: „Evangelizálni: az egyház számára ez a szó annyit jelent, hogy vigye el a Jó Hírt az emberiség minden csoportjához, és az evangélium benső erejével alakítsa át az embereket” (DH 4574. pont). „Korunk sajátos drámája, hogy törés állt be az evangélium és a kultúra világa között, mint ahogyan ez már a múltban is megesett. Mindent meg kell tehát tenni, hogy evangelizáljuk az emberi kultúrát, helyesebben: a kultúrákat” (DH 4578. pont).

A következőkben a püspöki szinódusok és az azok nyomán kiadott pápai apostoli buzdítások alapján követjük nyomon az evangelizáció, illetve az új evangelizáció programját.⁸

⁵ Lásd püspöki szinódus, in *Magyar Katolikus Lexikon*, Szent István Társulat, Budapest, 2013, 358–359.

⁶ *Evangelii nuntiandi* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/evangelii-nuntiandi> [2022. 05. 17.]

⁷ HEINRICH DENZINGER – PETER HÜNERMANN (szerk.): *Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai*, Szent István Kézikönyvek 9., Fila Béla és Jug László fordításának felhasználásával összeállította Romhányi Beatrix és Sarbak Gábor, Örökmécs – Szent István Társulat, Bányaterenye – Budapest, 2004, 4570–4579. pont; Az „*Evangelii Nuntiandi*” apostoli buzdítás, 1975. december 8.

⁸ Részletesebb elemzést ad a szinódusok kezdeti történetéről: TÖRÖK CSABA: Szinódusi reflexiók, *Vigilia* 80 (2015/3) 182–189, 182.

3. VI. PÁL PÁPA AZ EVANGÉLIUM HIRDETÉSÉRŐL

A pápa alapkérdése már a szinóduson ez volt: „Mennyire, hogyan tudja az evangélium ereje valóban átalakítani a mai embert?” (EN 4.). „Az evangélium első hirdetője Jézus. Parancsa minden keresztényre vonatkozik: »Menjete, hirdessétek az evangéliumot«” (EN 13.). Az egyház legfontosabb feladata hirdetni az evangéliumot minden embernek, és az evangélium benső erejével átalakítani őket. „Az evangelizáció és az egyház között szoros kapcsolat áll fenn” (EN 15.). Az evangelizálás azonban nem valami jámbor társulatba próbál tagokat toborozni; célja az emberi élet minden területének, magának az emberi kultúrának az átalakítása.

Az evangelizációnak szembe kell néznie azokkal a súlyos társadalmi, gazdasági és politikai problémákkal, amelyek ma az embereket foglalkoztatják (EG 29.). „Az evangelizáció és az emberi haladás, fejlődés, felszabadulás közt szoros kapcsolat van” (EN 36.).

A dokumentum felsorolja, kik az evangelizáció címzettjei: elsőként a nem-keresztény vallások követőit említi (EN 53.), majd részletesen szól „a modern világban egyre növekvő hitnélküliségről” – Henri de Lubacot idézve „az ateista humanizmus tragédiájáról”⁹ (EG 55.). Az e világra koncentrálni gyakorlati, nemritkán harcias ateizmus említése után kiemelten foglalkozik a „nemgyakorló keresztények” helyzetével. „Ateisták és nemhívók az egyik oldalon, nemgyakorló keresztények a másikon: egyaránt nagy ellenállást jelentenek az evangelizálással szemben” (EN 56.). Mindezekkel a nehézségekkel szembe kell nézniük „az evangelizáció munkásainak”, hiszen „az egész egyház missziós egyház, és az evangelizáció Isten egész népének alapvető kötelessége [...]” (EN 59.).

Végül a pápa drámai kérdéssel fordul az egyházhoz: „Hogyan tekintjük az egyházat tíz évvel a zsinat után? Valóban gyökeret eresztett-e a világ szívébe, és ugyanakkor eléggé szabad és független-e a világgal szemben? Szolidáris-e az emberekkel, és ugyanakkor tanúságot tesz-e a végtelen Istenről is? Buzgóbb lett-e az elmélkedésben és imádságban, és ugyanakkor a missziós, karitatív és a szabadságjogokért való munkában is? [...] Mindnyájan felelősek vagyunk azért, hogy e kérdésekre mi lesz a válasz” (EN 76.). „A szentek buzgóságával” kell az egyház minden tagjának kivennie a részét az evangélium hirdetéséből.

⁹ In HENRI DE LUBAC: *Isten útjain*, Vigilia, Budapest, 1995, 9. (ford. Somorjai Gabriella)

Az evangelizáció fontosságát a pápa újra kiemeli a jubileumi szentév alkalmából 1975-ben kiadott *Gaudete in Domino* című apostoli buzdításában.¹⁰ A dokumentum szinte himnikus hangon szól a keresztény örömről, hiszen az evangélium: örömhír. Számos példát hoz a Bibliából az Istentől nekünk ajándékozott örömről. Isten öröme folytatódik az egyház története során a szentek életében. Még a vértanúk élete is erről az örömről tesz tanúságot: élet-szentségük örömmel párosul. A pápa arra hív mindenkit, hogy térjen vissza az öröm forrásaihoz. Az Isten által megérintett ember élményére Pascal misztikus élményét idézi, amelyet a híres *Mémorial*-ban írt le 1654-ben: „Öröm, öröm, öröm, örömkönnyek [...]”.¹¹

4. AZ EVANGELIZÁCIÓ ÉS A KATEKÉZIS

VI. Pál pápa az 1977-ben sorra kerülő szinódus témájául a hitoktatást jelölte ki. Ennek nyomán írta meg – immár II. János Pál – a *Catechesi Tradendae* kezdetű apostoli buzdítását¹² 1979-ben.

A *katekézis* fogalma újabban egyre inkább felváltja a *hitoktatás* szót. Ez utóbbi inkább a hittani ismeretek átadására vonatkozik. A katekézis viszont arra törekszik, hogy bevezessen egy hívő életstílusba, bekapcsoljon az egyház életébe. „A katekézis tehát nevelő célzatú oktatási tevékenység.”¹³

A katekézis célcsoportjai: akik még nem hallottak az evangéliumról, azoknak szól a misszió. Az aktív, vallásukat gyakorló hívők szintén rászorulnak arra, hogy a folyamatos katekézis során mélyítsék el hitüket. A kettő között helyezkedik el a hitükben meghasonlott keresztények tömege – őket újra kell evangelizálni.

A két utóbbi csoport között folyamatos az átjárás. „A hitoktatás [...] célja a hívők bevezetése a keresztény élet egészébe. [...] A hitoktatást és az evangelizációt sem egymástól elválasztani, sem egymással szembeállítani nem sza-

¹⁰ https://www.vatican.va/content/paul-vi/en/apost_exhortations/documents/hf_p-vi_exh_19750509_gaudete-in-domino.html [2022. 05. 17.]

¹¹ In BLAISE PASCAL: *Írások a szerelem szenvedélyéről, a geometriai gondolkodásról és a kegyelemről*, Osiris, Budapest, 1999, 21. (ford. Pavlovits Tamás)

¹² *Catechesi Tradendae* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/catechesi-tradendae> [2022. 05. 17.]

¹³ Lásd a *Magyar Katolikus Lexikon* Katekézis címszavát: <http://lexikon.katolikus.hu/K/katekezis.html> [2022. 05. 17.]

bad. [...] Kölcsönösen kiegészítik egymást. [...] A hitoktatás egyike az egész evangelizáció lényeges elemeinek” (CT 18.).

A hitoktatás tehát nem érheti be a vallásos környezetben szocializálódott, elkötelezett hívők katekézisével. Egyrészt azért, mert nekik is szükségük van hitük folyamatos megerősítésére, hiszen szembesülniük kell az őket körülvevő világ vallási közömbösségével vagy akár az egyházon belül tapasztalt hibákkal. Másrészt viszont azért is, mert kötődésük az egyházhoz gyakran csak látszólagos. Sok plébániai hitoktatásra jövő gyermek, akit kicsiny korában kereszteltek meg, a hitben teljesen járatlan, és Krisztussal semmiféle személyes kapcsolata nincs. A felnőtteket is megkísértheti a kételkedés vagy a hitehagyás, főleg, ha hitetlen társadalomban élnek. „A hitoktatásnak gyakran nemcsak arról kell gondoskodnia, hogy táplálja és gyarapítsa a hitet, hanem azzal is törődnie kell, hogy a kegyelem segítségével fölébressze azt” (CT 19.). „A keresztényeket ma úgy kell nevelni, hogy tudjanak élni egy olyan világban, amelynek nagy része nem ismeri az Istent” (CT 57.). „A hitoktatásnak, de általában az egész evangelizációnak is az a célja, hogy az evangélium erejét mélyen beoltsa az emberi kultúrába és a kultúra különböző formáiba” (CT 53.).

5. A CSALÁD HELYE AZ EGYHÁZ ÉLETÉBEN

A következő szinódus 1980-ban a családokkal foglalkozott. Ennek nyomán adta ki II. János Pál 1981-ben a *Familiaris Consortio* (FC) című apostoli buzdítását¹⁴ „a keresztény család feladatairól a mai világban”.

A pápa mindenkire el akarja juttatni üzenetét: nemcsak a gyakorló hívőket szólítja meg, hanem a hittől távol élőket is. Azokat, akik felismerték a házasság és a család erejét és értékét, ezért hűségesen akarnak élni; de azokat is, akik félve és bizonytalankodva keresik az igazságot; s végül azokat, akik nem tudják az életükben valóra váltani a család keresztény eszményét.

A család a társadalom legfontosabb sejtje, ezért kölcsönös kapcsolatban állnak: a család segíti a társadalom fejlődését, a társadalom viszont felelős a családokért, védenie kell a családok életét. „A személyek igazi életközösségének kibontakozása a családban így válik – az igazságosság, a megbecsülés, a párbeszéd és a szeretet jegyében – a társadalmi közösség első és lényeges iskolájává, példaképévé és serkentőjévé. A család lesz forrása és leghatásosabb eszköze a

¹⁴ *Familiaris Consortio* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/familiaris-consortio> [2022. 05. 17.]

társadalom emberibbé tételének” (FC 43.). „Emiatt az egyház nyilvánosan és határozottan védelmébe veszi a család jogait a társadalom és az állam túrhetetlen visszaéléseivel szemben” (FC 45.).

A keresztény családnak evangelizáló közösséggé kell válnia. Ahogy annak idején VI. Pál pápa írta: „A család is, miként az egyház, az evangelizálás területe, ahol az evangéliumot továbbadják, s ahonnan az evangélium szétsugárzik.” „Az evangelizáció szolgálata a keresztény szülők sajátos és semmivel nem pótolható feladata.” „A szülők evangelizációs és katekéta szolgálatának serdülő és ifjúkorukban is kísérnie kell a gyermekek életét, amikor – miként ez gyakran megtörténik – szembehelyezkednek a keresztény hittel, amelyet gyermekkorukban kaptak, vagy el is utasítják azt” (FC 53.).

Az 1983-as szinódus témája: „kiengesztelődés és bűnbánat az egyház küldetésében” volt. Ennek nyomán született meg a *Reconciliatio et Paenitentia* kezdetű apostoli buzdítás 1984-ben.

6. A VILÁGI HÍVŐK HELYE AZ EGYHÁZBAN

Az 1987-ben tartott szinódus a világi hívőkkel foglalkozott. Ennek tapasztalatait összegezve írta meg II. János Pál 1988-ban a *Christifideles Laici* című szinódus utáni apostoli buzdítását¹⁵ a világi hívőknek az egyházban és a világban betöltött hivatásáról és küldetéséről. Elemzi korunk elvilágiasodásának aggasztó jelenségét, de hangsúlyosan megjelenik a korabeli társadalom kritikája is.

A világi hívőknek nélkülözhetetlen a szerepe az egyház életében. „Az egyház tagjai hivatással és küldetéssel rendelkeznek az evangélium hirdetésében való közreműködésre.” VI. Pál pápára hivatkozik (EN 14.): „Evangelizáló munkájuk sajátos területe a rendkívül bonyolult politikai, társadalmi, gazdasági élet; a kultúra világa, a tudomány, a művészetek, a nemzetközi kapcsolatok, a tömegkultúra eszközei, de sok minden egyéb is, ami érinti az evangelizációt” (CL 23.).

II. János Pál ezután szól a világiak szolgálatáról az egyházon belül. A szinódusi atyák mélyrehatóan megvizsgálták a lektori és akolitusi szolgálatot. Hivatkoztak VI. Pál *Ministeria Quaedam* (1972. augusztus 15.) motu propriójára, amely megengedte, hogy lektori és akolitusi szolgálatot világi krisztushívők is

¹⁵ *Christifideles Laici* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/christifideles-laici> [2022. 05. 17.]

végezhetnek, kikötötte azonban, hogy csak férfiak. Az atyák kifejezték óhajukat, hogy az illetékesek vizsgálják fölül a *Ministeria Quaedamot* (CL 23.).

A szinódusnak ez a kívánsága váratlanul gyorsan teljesült Ferenc pápának alig egy éve kiadott rendelkezése nyomán. Meglepő fordulatot hozott ugyanis a pápa, aki *Spiritus Domini* kezdetű, 2021. január 10-én kiadott motu proprio-jával nemcsak azt tette lehetővé, hogy nők is lehessenek lektorok és akolitusok, hanem létrehozott egy új szolgálatot, a *katekéta* laikus szolgálatát, amelyet férfiak és nők egyaránt betölthetnek.¹⁶

Az elvi rendelkezést gyorsan követte a gyakorlat. 2022. január 23-án három nőt Spanyolországból, Brazíliából és Ghánából, valamint öt férfit Olaszországból, Peruból, Brazíliából és Lengyelországból katekétává avatott.¹⁷

Mielőtt folytatnánk a *Christifideles Laici* ismertetését, föl kell idéznünk egy korszakos változást a szóhasználatban. II. János Pál pápa az evangelizáció immár jól ismert programját egy fontos jelzővel egészítette ki. Magát az „új evangelizáció” kifejezést először 1979-ben használta egy különleges alkalom kapcsán. Nowa Hutában, Krakkó munkáskerületében a hatóságok nem engedélyezték templom építését. A munkások fellázadtak a döntés ellen, először egy keresztet állítottak fel, majd hosszas küzdelem eredményeként templomot is építettek. II. János Pál pápa első lengyelországi látogatása során mondta a templom fölszentelésénél: „Nowa Huta keresztjénél kezdődött meg az új evangelizáció: a második évezred evangelizációja”.¹⁸ A kifejezés a világegyház számára 1983-ban Haitiben, a CELAM közgyűlésén mondott beszédében vált ismertté. Amerika fölfedezésének közelgő öt évszázados jubileumára utalva felszólította a püspököket, hogy újítsák meg evangelizációs munkájukat, mintegy „új evangelizációként. Ez legyen új buzgóságban, módszerekben és kifejezé-

¹⁶ https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20210510_antiquum-ministerium.html [2022. 05. 17.]

¹⁷ Lásd a <https://www.ncronline.org/Theology> menüpontjában: <https://www.ncronline.org/news/theology/first-women-lectors-and-catechists-francis-continues-creative-work-vatican-ii> [2022. 05. 26.]

¹⁸ PAUL JOSEPH CORDES: Importanza dei laici e indispensabilità dei ministri ordinati – La nuova evangelizzazione secondo Papa Wojtyła, *L'Osservatore Romano*, 5/6/2011, n.129, 6.

sében”. A pápa ezután felhívta a figyelmet a híres pueblai dokumentumra,¹⁹ amely a II. Vatikáni Zsinat tanítását ültette át latin-amerikai kontextusra.²⁰

Visszatérve az apostoli buzdításra: a *Christifideles Laici* – bár a világiak szerepét elemzi – nyomatékosan felszólít az új evangelizációra: „Elérkezett az új evangelizálás kezdetének órája”. „Egész régiók, sőt egész nemzetek, ahol régebben virágzott a vallásosság és a keresztény élet, [...] most elvilágiasodásba és ateizmusba süllyednek.” Ezért van szükség az új evangelizációra. „Az egyháznak ma nagyobb lépetekkel kell haladnia az evangelizáció útján, s a misszionálásban új, történelmi korszakba kell lépnie. A világ evangelizálásához mindenké előtt evangelizálók szükségesek.” (CL 35.). „Az egyház egyszerre evangelizált és evangelizáló közösség” (CL 36.).

A dokumentum élesen bírálja a kor társadalmi, politikai és gazdasági viszonyait. „El kell utasítani a megkülönböztetés minden formáját, amelyek számos számtalan módon (például faji, gazdasági, társadalmi, kulturális, politikai, földrajzi stb. alapon) még mindig megosztják és megalázzák az emberiség családját” (CL 37.). Evangelizálni kell magát az emberi kultúrát. „Az egyházra nagyszabású, igényes és csodálatos feladat lett bízva: az új evangelizáció műve, melyre ma a világnak mérhetetlenül szüksége van. A világi Krisztus-hívőknek e feladat élő és felelős tagjainak kell tekinteniük magukat, mivel az evangélium hirdetésére s a személy és társadalom igényeiből fakadó értékek szolgálatára kaptak meghívást” (CL 64.).

7. AZ ÚJ EVANGELIZÁCIÓ FONTOSSÁGA A PAPKÉPZÉSBEN

Az 1990-es szinódus a papképzéssel foglalkozott, ennek nyomán adta ki II. János Pál a *Pastores Dabo Vobis* című apostoli buzdítást²¹ 1992-ben.

Rögtön a bevezetőben leszögezi, hogy a papképzés „az egyház egyik legnagyobb és legnehezebb feladata az emberiség evangelizációjában”. „Szükség van

¹⁹ A CELAM (Consejo Episcopal Latinoamericano) a Latin-amerikai Püspöki Karok tanácsa a II. Vatikáni Zsinat nyomán dolgozta ki a szegények melletti kiállás programját. Alapvető dokumentumát a CELAM első konferenciáján, 1968-ban Medellínben, majd második konferenciáján, 1979-ben a mexikói Pueblában fogadták el. Programjuk Gustavo Gutiérrez nyomán felszabadítási teológia néven vált ismertté.

²⁰ https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/es/speeches/1983/march/documents/hf_jp-ii_spe_19830309_assemblea-celam.html [2022. 05. 17.]

²¹ *Pastores Dabo Vobis* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/pastores-dabo-vobis> [2022. 05. 17.]

„az evangélium új hirdetőire, azaz új evangelizálókra” (PDV 2.). Sok pozitív fejlemény jelenik meg korunkban: „Terjed és erősödik az igazságosság és a béke utáni vágy, az emberek felelőssége a világért és a természetért; növekszik [...] a törekvés egy új, szabad és igazságos világrend fölépítésére” (PDV 6.). Ugyanakkor viszont sok negatív tény is tapasztalható. Súlyosbodnak a szociális igazságtalanságok, egy embertelen kapitalizmus gyümölcseként kevesek kezében halmozódik föl a gazdagság. Az egyházon belül is vannak negatív és aggasztó jelenségek, így például sok hívő vallási tudatlansága, a katekézis gyakori kudarca.

A papokat mély missziós lelkületnek kell áthatnia: „Ma különösen is sürgető az új evangelizáció feladata, mely Isten egész népét arra készíti, hogy új buzgalommal új módszereket és új nyelvet találjon az evangélium hirdetésére” (PDV 18.). Fontos feladat a „kultúrák evangelizációja”, más szóval a *hithirdetés inkulturációja*. „Azt kell elérni, hogy az evangélium elevenen behatolva a kultúrákba, szinte »megtestesüljön« bennük” (PDV 55.).

8. A MEGSZENTELT ÉLET AZ EGYHÁZBAN ÉS A VILÁGBAN

Az 1994-ben tartott szinódus a megszentelt élettel foglalkozott, ennek nyomán írta meg II. János Pál pápa a *Vita Consecrata* című apostoli buzdítását²² 1996-ban.

„Az Istennek szentelt élet különleges hozzájárulása az evangelizáláshoz elsősorban az Istennek, valamint a testvéreknek és nővéreknek teljesen átadott élet tanúságtételében áll” (VC 76.). „Az első evangelizálás: Krisztust hirdetni a nemzeteknek. [...] A missziók története tanúskodik arról a nagyszerű szolgálatról, melyet ezek az intézmények a nemzetek evangelizációjáért teljesítettek” (VC 78.). Feladatuk azonban az újra evangelizálás is. A továbbiakban ennek sajátosságát elemzi a dokumentum. „Az Istennek szentelt élet prófétai feladattát az egyháznak szóló három fő kihívás határozza meg, amelyek közvetlenül érintik a szegénység, tisztaság és engedelmesség evangéliumi tanácsát” (VC 87.). Az első kihívás a hedonista kultúráé. A második kihívás ma a bírvágyó materializmus, mely közömbös a gyengék igényei és szenvedései iránt. A harmadik kihívás a szabadság olyan fölfogásából ered, mely ezt az alapvető emberi jogot elszakítja az igazságtól és az erkölcsi törvénytől, megszüntetve a köztük

²² *Vita Consecrata* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/vita-consecrata> [2022. 05. 17.]

lévő alapvető kapcsolatot. A szerzetesek hármas fogadalma – szegénység, tisztaság, engedelmesség – ezekre a kihívásokra ad választ.

9. A PÜSPÖK MINT AZ EVANGÉLIUM SZOLGÁJA

A 2001. évi szinódus a püspöki szolgálattal foglalkozott, ennek nyomán adta ki II. János Pál *Pastores Gregis* című apostoli buzdítását²³ 2003-ban.

„A kultúra evangelizálása és az evangélium inkulturációja az új evangelizálás integrális részei. [...] A püspökök mindent tegyenek meg azért, hogy az evangéliumot a maga teljes egészében hirdessék, úgy, hogy formálni tudja az emberek szívét és a népek szokásait. [...] Ez egyaránt érvényes a hagyományos és az új evangelizálásra” (PG 30.). A püspökök lelkipásztori tevékenységét missziós lelkületnek kell áthatnia. Ez azonban arra is kötelezi őket, hogy lépjenek föl a társadalmi és gazdasági jogtalanságokkal szemben; a püspök legyen „az igazságosság és a béke szerzője” egy igazságtalan és erőszakos világban. „Nem tehetjük meg, hogy ki ne fejezzük szolidaritásunkat a menekültekkel és emigránsokkal, akik háborúk, politikai elnyomás vagy gazdasági diszkrimináció következtében kénytelenek voltak elhagyni szülőföldjüket, hogy munkát és békességet találjanak” (PG 67.).

10. AZ EUCHARISZTIA: A SZERETET SZENTSÉGE

A 2005-ös szinódus témája az Eucharisztia volt, ennek nyomán adta ki XVI. Benedek a *Sacramentum Caritatis* című apostoli buzdítást²⁴ 2007-ben. Utal az Eucharisztia évére (2004–2005) és II. János Pál *Ecclesia de Eucharistia* című enciklikájára; abból a kölcsönhatásból indul ki, amely „az egyházat építő Eucharisztia és az Eucharisziát létrehozó egyház között van” (SC 14.).

Az Eucharisztia elválaszthatatlan az egyház missziós küldetésétől. „Egy igazán eucharisztikus egyház missziós egyház. Nem járulhatunk az eucharisztikus asztalhoz anélkül, hogy engedjük magunkat bevonni a misszióba, mely Isten szívéből kiindulva el akar érni minden embert. Ezért a keresztény lét eucharisztikus formájának alkotórésze a missziós törekvés” (SC 84.).

²³ *Pastores Gregis* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/pastores-gregis> [2022. 05. 17.]

²⁴ *Sacramentum Caritatis* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/sacramentum-caritatis> [2022. 05. 17.]

Az Eucharisziából fakad társadalmi felelősségünk is. Az eucharisztikus misztérium és a szociális elkötelezettség között kapcsolat áll fenn. „Az egyháznak nem közvetlen feladata a küzdelem az igazságosabb társadalomért, de nem is maradhat közömbös. Elítéli az emberhez méltatlan helyzeteket, az igazságtalanságokat és a mások kizsákmányolását, és megállás nélkül fáradoznia kell „a szeretet civilizációjának építéséért” (SC 91.).

II. JÁNOS PÁL PÁPA ÉS AZ ÚJ EVANGELIZÁCIÓ

II. János Pál az egyház missziós küldetését tartotta pápai szolgálata egyik legfőbb feladatának. Az apostoli buzdítások sorát megszakítva egy jóval fajsúlyosabb szentszéki műfajban, enciklikában fejt ki részletesen ennek programját (*Redemptoris Missio*²⁵ 1990). A legfontosabb kérdésekben elődje, VI. Pál nyomában jár, de immár magától értetődően az „új evangelizációról” beszél.

A *Redemptoris Missio* enciklika alaptétele, hogy „a Szentlélek az egész egyházat missziós egyházzá tette” (RM 25.). A pápa az enciklikával „új lendületet” kíván adni az egyház missziós munkájának. Átfogó képet rajzol a világ vallási helyzetéről. „Ha a mai világot az evangelizáció szempontjából vizsgáljuk, három szituációt különböztethetünk meg”, írja VI. Pál felosztását követve. Ez a hármas felosztás később szinte minden szentszéki megnyilatkozásban visszatér. A népeknek szóló misszió azokhoz szól, akiknek ismeretlen Krisztus és az ő evangéliuma.²⁶ A második csoport az elkötelezett, buzgó keresztény közösségek, amelyek részt vesznek a világ misszionálásában.

Végül létezik egy közbülső helyzet is elsősorban az ősi keresztény országokban, ahol a megkereszteltek egész csoportja elvesztette az eleven hit erejét, vagy már nem is vallja magát az egyház tagjának, mert életében eltávolodott Krisztustól és az evangéliumtól. Fájdalmas jelenség a keresztény hit erejének csökkenése a keresztény államokban. Ebben az esetben „új evangelizációra” vagy „ismételt evangelizációra” van szükség (RM 33.).

Az evangelizációnak át kell járnia az élet minden területét: fel kell lépnie a társadalmi, gazdasági igazságtalanság, a politikai elnyomás ellen. A migránsok és a menekültek kilátástalan sorsa, a sokfelé „néha már elviselhetetlen szegény-

²⁵ *Redemptoris Missio* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/redemptoris-missio> [2022. 05. 17.]

²⁶ Vö. A II. Vatikáni Zsinat *Ad Gentes* kezdetű dekrétuma az Egyház missziós tevékenységéről, 6. – <https://katolikus.hu/dokumentumtar/ad-gentes#AG6> [2022. 05. 17.]

ség és számos más embertelen helyzet” láttán nem maradhat tétlen az egyház (RM 37.).

A pápa ezután a missziós tevékenységet elemzi. Elődje szállóigévé vált mondatát idézi: „Korunk embere inkább hisz a tanúknak, mint a tanítóknak, inkább a tapasztalatnak, mint a tanoknak; jobban az életnek és a tetteknek, mint az elméleteknek. A keresztény élet tanúsága a misszionálás első és pótolhatatlan formája” (RM 42.).

Az enciklika optimista kicsengéssel zárul: „Még sohasem volt az egyháznak annyi alkalmja és lehetősége, mint manapság, hogy az evangéliumot a szó és a tanúságtétel révén minden emberhez és minden néphez eljuttassa. Látom már egy új missziós korszak derengését, amely fényes nappallá lesz és bővelkedik gyümölcsökben, ha minden keresztény, különösen a misszionáriusok és a fiatal egyházak, nagylelkűen és szentül válaszolnak korunk felhívására és kihívásaira” (RM 92.).

12. XVI. BENEDEK PÁPA ÉS AZ ÚJ EVANGELIZÁCIÓ

XVI. Benedek pápa szintén egyik elsődleges feladatának tartotta az új evangelizáció sürgetését. Így a 2008-ban tartott püspöki szinódus témája remekül beleillett a pápa gondolatvilágába: „Isten szaváról az egyház életében és küldetésében”. A szinódus nyomán adta ki *Verbum Domini*²⁷ kezdetű apostoli buzdítását 2010-ben.

A pápa a II. Vatikáni Zsinat *Dei Verbum* című konstitúciójára hivatkozik: „A bibliai kinyilatkoztatás újdonsága az a tény, hogy Isten egy velünk folytatott dialógusban kívánja megismertetni önmagát (VD 6.). „Az egész emberi lét Istennel folytatott dialógussá válik, aki szól és meghallgat, aki hív és eleveníti az életünket” (VD 24.).

Feltűnő, hogy a pápa nem is csak az új evangelizációt sürgeti, hanem „a missziós igehirdetést”. „Az egyház [...] teljes egészében misszionárius, és a maga életállapotában mindenki arra hivatott, hogy vegyen részt az evangélium hirdetésében” (VD 94.).

„Isten egész népének új missziós korszakot kell nyitnia. [...] Itt, a harmadik évezred hajnalán nemcsak népek sokasága vár még az evangéliumra, hanem sok-sok kereszténynek is szüksége volna arra, hogy meggyőző módon újra hir-

²⁷ *Verbum Domini* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/verbum-domini> [2022. 05. 17.]

dessék neki Isten Szavát. Sokan „meg vannak keresztelve, de nincsenek eléggé evangelizálva” (VD 96.).

Elődeihez hasonlóan XVI. Benedek is fontosnak tartja, hogy a keresztényeknek felelősséget kell vállalniuk a társadalmi igazságosság védelmében. Sürgeti a kultúra evangelizálását is. „Korunknak egyre inkább [...] az új evangelizáció korszakának kell lennie. [...] Folytatni kell a pogányok közötti missziót, és minden erőnkkel vállalni kell az új evangelizációt, főként azon nemzetek körében, amelyek elfelejtették az evangéliumot, vagy közömbösek lettek, főként a terjedő szekularizmus következtében” (VD 122.).

XVI. Benedek számos alkalmat felhasznált arra, hogy bátorítson az új evangelizációra. 2010. június 28-án, a Falakon Kívüli Szent Pál-bazilikában tartott vesperáson mondott beszédében felidézte VI. Pál pápának *Evangelii Nuntiandi* kezdetű apostoli buzdítását. Ezután II. János Pál pápára utalt, aki ismételtelen hangsúlyozta az „új evangelizáció” szükségességét. Szinte himnikus hangon folytatta: „ez az evangelizáció »új«, nem tartalmában, hanem belső dinamikájában, nyitottan a Szentlélek kegyelmére; [...] »új« azokban a módszerekben, amelyek megfelelnek a Szentlélek indításainak, alkalmazkodva a különböző korokhoz és helyzetekhez; »új«, mert azokban az országokban is szükség van rá, amelyek már befogadták az evangélium hirdetését. [...] Elődöm rendkívüli lökést adott az egyház lényegéhez tartozó missziós lelkületnek, [...] ezt hagyta ránk örökségül az új évezred hajnalán”. Az új evangelizációnak azokat kell megcéloznia, akikből az elvilágiasodott modern kor kiölte a hitet és az egyházhoz tartozás eleven tudatát.

A pápa bejelentette, hogy az új evangelizáció föllendítésére létrehozza az Új Evangelizáció Pápai Tanácsát. Kijelölte a 2012-re összehívott szinódus témáját: az új evangelizáció a keresztény hit átadására. *Porta Fidei – A hit kapuja* című apostoli levelével²⁸ pedig meghirdette a hit évét, amely 2012. október 11-től, a II. Vatikáni Zsinat megnyitásának 50. évfordulójától 2013. november 24-ig, Krisztus király ünnepéig tartott. 2011-ben az Új Evangelizáció Pápai Tanácsához intézett beszédében a pápa részletesen beszélt az új evangelizációról. A tanács feladata, hogy segítse az egyházat főleg azokban az országokban, amelyeknek ősi keresztény hagyománya van, de napjainkra közömbössé lettek Isten szavával szemben, sőt gyakran ellenségesen elutasítják azt. XVI. Benedek bízik benne, hogy az evangélium új hirdetői, az új evangelizátorok egyre töb-

²⁸ *Porta Fidei – A hit kapuja* – lásd <https://katolikus.hu/dokumentumtar/porta-fidei---a-hit-kapuja> [2022. 05. 17.]

ben lesznek, és életre tudják kelteni azt a valódi átalakulást, amelyre a világnak ma szüksége van.²⁹

2012-ben a migránsok és menekültek világnapjára írt üzenetének ezt a címet adta: *A migráció és az új evangelizáció*. „Korunk arra hívja az egyházat – írta –, hogy karolja fel az új evangelizációt az emberi mobilitás hatalmas és komplex valóságában”. Az üzenet ezután részletezi a migránsok és menekültek helyzetét, és felszólít megsegítésükre az új evangelizáció által is.³⁰

A 2012-ben tartott szinódus témája maga az új evangelizáció volt. A szinódus lezáró szentmise homíliájában 2012. október 28-án a pápa ezt mondta: „Az új evangelizáció az egyház egész életét érinti. Elsősorban a rendes lelkipásztori szolgálatra vonatkozik, amelyet a Lélek tüze lelkesít, felgyújtva a hívek szívét is, akik egy keresztény közösség élő tagjai, rendszeresen részt vesznek a közös istentiszteleteken és az egyház életében. Másrészt viszont „az új evangelizáció szorosan kapcsolódik a pogányokhoz szóló misszióhoz. Az egyház feladata, hogy evangelizáljon, hirdesse az üdvösség üzenetét azoknak, akik még nem ismerik Krisztust.” A harmadik csoportba pedig azok a megkereszteltek tartoznak, akik nem élnek keresztségükhöz méltóan. „Ilyenek minden kontinensen találhatóak, főleg a leginkább szekularizálódott országokban. Az egyháznak különös figyelmet kell fordítania arra, hogy újra találkozzanak Jézus Krisztussal, újra fölfedezzék a hit örömet és visszatérjenek a vallásgyakorláshoz a hívők közösségében.”³¹

Mivel 2013 februárjában XVI. Benedek pápa bejelentette lemondását, az apostoli buzdítást már Ferenc pápa írta meg *Evangelii Gaudium* címmel. Ezzel azonban új fejezet nyílt az evangelizáció és az egyház életében, aminek áttekintése külön tanulmányt igényel.

13. EPILOGUS ÉS PROLOGUS

Nem volna teljes ez a körkép, ha nem említenénk két olyan fejleményt, amely az eddig vázolt folyamat nyomán kibontakozott. Az egyik a katekézis megújítása, a másik pedig a törekvés arra, hogy a hit minél inkább épüljön be a

²⁹ https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/de/speeches/2011/october/documents/hf_ben-xvi_spe_20111015_nuova-evangelizzazione.html [2022. 05. 17.]

³⁰ https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/en/messages/migration/documents/hf_ben-xvi_mes_20110921_world-migrants-day.html [2022. 05. 17.]

³¹ https://www.vatican.va/content/benedict-xvi/de/speeches/2011/october/documents/hf_ben-xvi_spe_20111015_nuova-evangelizzazione.html [2022. 05. 17.]

kultúra életébe. Az előbbiről szólunk a következőkben, az utóbbit azonban itt csupán megemlítjük, hiszen a Kultúra Pápai Tanácsa, amelyet 1993-ban még II. János Pál alapított, 2007 óta Gianfranco Ravasi bíboros elnökletével hatalmas intézménnyé fejlődött. Ennek akár csak vázlatos ismertetése is meghaladná írásunk kereteit.³²

Nagy lendületet adott az új evangelizációnak, hogy 1997-re elkészült *A katekézis általános direktóriuma (KÁD)*,³³ amely már az új evangelizáció szellemében és irányelvei szerint dolgozza fel a katekézis feladatait: „a katekézist az evangelizáció egészében kell elhelyezni”; második célként azonban hozzáteszi: „a hitről a Katolikus Egyház Katekizmusában előadott tanítást kell átadnia”.

A direktórium átveszi az evangelizáció célcsoportjainak már ismerős felosztását. A „pogányokhoz szóló misszió” a nem keresztényekhez szól. A második csoport az egyháznak aktív, hitüket gyakorló tagjai, akiknek „az egyház lelkipásztori tevékenységére van szükségük”. A megkeresztelt, de „nem gyakorló” keresztények alkotják a harmadik csoportot. Helyzetük „új evangelizációt” igényel. A második és a harmadik csoport között nincs éles határ: hívő keresztények valamilyen okból eltávolodhatnak az egyháztól, viszont a közömbösek között is akadhatnak megtérők. Ezért is van különös jelentősége a katekézisnek, egyrészt a nem hívő megkeresztelték meghívásával, másrészt az egyház elkötelezett tagjainak továbbképzésével. Ezekre az alapelvekre támaszkodva épül fel a direktórium, és az egyház evangelizációs küldetésébe beleágyazva fogalmazza meg a katekézis feladatait.

Fontos szempontokra világít rá a katekézis társadalmi-vallási környezetét tárgyaló fejezet, hiszen a „pluralista és bonyolultan összetett világban a keresztények is könnyen elbizonytalanodnak és eltévednek”. Az ő helyzetükre való tekintettel „elengedhetetlen az evangelizáló katekézis”.

A KÁD nyomán 2000-re elkészült a *Magyar kateketikai direktórium (MKD)*.³⁴ Feltűnő, hogy bár meglehetősen borús képet fest a mai magyar va-

³² A Kultúra Pápai Tanácsának feladata a különböző kultúrákkal folytatott párbeszéd. Tevékenysége új lendületet kapott 2007-ben Gianfranco Ravasi bíboros elnöki kinevezésével, aki a legkülönbözőbb területeken keresett kapcsolatot napjaink fontos szereplőivel. Legjelentősebb kezdeményezése talán a „Népek udvara” eseménysorozat a hívők és nem hívők közti párbeszéd elmélyítésére. Az első találkozóról lásd a Magyar Kurír, 2011. március 28-i számát.

³³ A KLÉRUS KONGREGÁCIÓJA: *A katekézis általános direktóriuma*, Szent István Társulat, Budapest, 1998.

³⁴ A MAGYAR KATOLIKUS PÜSPÖKI KAR ORSZÁGOS HITOKTATÁSI BIZOTTSÁGA: *Magyar kateketikai direktórium*, Szent István Társulat, Budapest, 2000.

lóságról, annak a hitet romboló hatásáról, mégis mintha kerülné az új evangelizáció kifejezést. Alaptételként leszögezi ugyan, hogy „a katekézis szorosan kapcsolódik az egyház evangelizáló tevékenységéhez”, ezért „különös figyelmet kell fordítani azokra, akik távol élnek az egyháztól”. „Ide sorolhatjuk azokat is, akiket ugyan megkereszteltek, de katekézisben nem részesültek, így személyes megtérésre sem juthattak el.

Mozgósító erejű a kérdés: „Mire hív ma magyar egyházunk?” A válasz: „a katekézis megújított szemléletével ki kell dolgozni a hitátadás megfelelő anyagát, módszereit és eszközeit”. Ennek fontos eleme „a lekipásztorok, katekéták és munkatársak evangelizáló, misszionáló képzése”.

Mindkét kateketikai direktórium alapvető dokumentumként kezeli a *Katolikus Egyház Katekizmusát*.³⁵ A KEK kidolgozását sokak kérésére II. János Pál pápa rendelte el, azzal a céllal, hogy közérthető formában mutassa be a II. Vatikáni Zsinat teológiáját. A könyv első szövegváltozata 1992-re készült el. Ebben az időszakban, mint láttuk, már jelentős szerephez jutott az új evangelizáció programja. Ezért is feltűnő, hogy a KEK mintha alig venne tudomást róla. Maga az evangelizáció kifejezés is csak kétszer fordul elő.³⁶ Talán nem túlságosan merész a kérdés: nem volna-e időszerű a KEK átdolgozása vagy legalább kisebb kiegészítése az új evangelizáció szempontjával?

2020 márciusában a pápa jóváhagyta a *Katekézis direktóriumát*, amelyet az *Új Evangelizáció Pápai Tanácsa* készített. A *Direktórium* szövegének magyar fordítása folyamatban van, így hamarosan kézbe is vehetjük – részletes elemzésére akkor kerülhet sor. Tanulmányunk végkicsengéseként azonban – mintegy előzetes beharangozasként – néhány szót kell ejtenünk róla. A dokumentum (KD) fontos mérföldkő a katekézis – és vele az új evangelizáció – történetében. Visszapiillantva összefoglalja az eddig elért eredményeket, előre tekintve pedig kijelöli a katekézisközpontú lekipásztorkodás új útjait, a katekézis helyét az egyház evangelizáló küldetésében. Elemzi a katekézis feladatait, a katekéták különböző csoportjait, majd a katekéták képzését. A második rész a katekézis folyamatát írja le, „a hit isteni pedagógiáját”. Ezután részletesen ismerteti

³⁵ A *Katolikus Egyház Katekizmus*a – lásd <https://katolikus.hu/cikk/a-katolikus-egyhaz-katekizmus> [2022. 05. 17.]

³⁶ 905. pont: „Profétai küldetésüket a világi hívők az evangelizáció révén is teljesítik, »tudniillik Krisztust hirdetik az élet tanúságával és a kimondott szóval«. A világi hívőknél »ez az evangelizáció [...] sajátos jelleget és különleges hatékonyságot nyer attól, hogy a világ megszokott körülményei között történik.«” 927. pont: „Az Egyház missziós megtelepedése és terjedése az evangelizáció kezdetétől fogva igényli a szerzetesi élet minden formájának jelenlétét.”

a *Katolikus Egyház Katekizmusát* és annak kompendiumát, majd a katekézis módszertanát foglalja össze. Végül egy terjedelmesebb fejezetben a katekézis különböző célcsoportjait sorolja fel, a családi katekézistől kezdve a migránsok és elvándorlók katekéziséig.

*

A fentiekben elemzett pápai dokumentumok tanúsága szerint az új evangelizáció programja egyre határozottabban megfogalmazódott az elmúlt évtizedekben. Ennek gyakorlati megvalósítása azonban már sokkal nehezebbnek bizonyul. Világszerte sok egyházmegye létrehozta ugyan az Új Evangelizáció hivatalát, a konkrét kezdeményezések viszont egyelőre meglehetősen eltérőek. A világhálón böngészve kitűnő példákat találhatunk – mintaként csak kettőt említünk: a hozzánk közeli passauai egyházmegye (*Referat für Neuevangelisierung*) vagy éppen a tőlünk távoli szingapúri főegyházmegye honlapját (*Office for the New Evangelisation*). E hivataloknak és tevékenységüknek akár vázlatos nyomon követése és elemzése azonban már külön vizsgálódást tenne szükségessé.